

*Бабій О. Р.,**викладач кафедри іноземних мов  
Буковинського державного медичного університету**Качан Б. М.,**викладач кафедри іноземних мов  
Буковинського державного медичного університету**Пендецьук А. Я.,**викладач кафедри іноземних мов  
Буковинського державного медичного університету*

## КАТЕГОРІЯ ПРЕДИКАТИВНОСТІ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

**Анотація.** Стаття присвячена розгляду категорії предикативності в англійській мові, адже в процесі повсякденного спілкування людина намагається передати певну інформацію у формі висловлювань і повідомлень, стверджуючи певну думку й обґрунтовуючи її. Основою утворення будь-якого речення як основної форми інтеракції є предикація, що співвідносить висловлювання з дійсністю та існує в кожному акті мовлення, в кожному мовному обміні думками.

**Ключові слова:** мова, граматики, предикативність, синтаксис, одиниця мови, речення.

**Постановка проблеми.** Мова – це засіб, за допомогою якого люди спілкуються один із одним, обмінюються думками й потребують взаємного розуміння. У спілкуванні люди щось стверджують, про щось повідомляють, виражають своє ставлення до чогось. Момент ствердження, що існує в повідомленні, є дуже важливим з погляду призначення мови. Він називається предикацією. Предикативність є поняттям відношення, яке вміщує ствердження наявності або відсутності зв'язку якого-небудь предмета чи явища з поняттям існування [8, с. 251].

**Мета статті** полягає у визначенні поняття «предикація», яка виявляється в моменті ствердження, що існує в повідомленні, і є дуже важливою з погляду призначення мови. Матеріалом дослідження послугував корпус структур вторинної предикації з газетних текстів інтернет-видань англійською мовою.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Як організаційна форма предикації дуже важливу роль у реченні відіграє присудок. Він є його структурним центром разом із підметом, а деколи й без останнього. Певна додаткова, пояснювальна ознака може надаватись підмету й не в оформленні присудка. Така ознака, яка не є присудком речення, називається вторинним предикатом. В англійській мові вторинна предикація – це насамперед відношення між невідмінюваними формами дієслова та іменними елементами в реченні.

Вторинна предикація є основою утворення так званих предикативних комплексів із герундієм, інфінітивом, дієприкметником, іменником, прикметником, прислівником. Вони дають змогу економити мовні засоби, роблячи висловлювання більш компактним, мінімізованим із погляду кількості складових частин. Саме з такого погляду вивчення структур вторинної предикації в сучасній англійській мові є актуальним на цьому етапі її розвитку.

Безпосереднє вивчення предикативності розпочалося ще в минулому столітті. Уперше в лінгвістичній літературі поняття «предикативність» у спеціальному термінологічному розумінні вжив Д.Н. Овсяніко-Куліковський. З тих пір проблема предикативності неодноразово досліджувалась у працях вітчизняних і зарубіжних лінгвістів. Варто зазначити, що поняття предикативності завжди було пов'язано з питанням взаємодії мови й мислення. Чималу роль у цьому відіграв вплив на погляди лінгвістів попередньої традиції. Деякі дослідники заперечували прямий зв'язок між логічними і граматичними категоріями в побудові теорії речення, схиляючись до морфологізації синтаксичного поняття предикативності. Інші, навпаки, були переконані, що існує безпосередня залежність і зумовленість між мовними й мисленнєвими формами, вказували на неповну відповідність між цими формами, але, з іншого боку, обмежували структуру і сутність речення його граматичним складом.

Традиційно предикативність визначається як комплекс граматичних значень, що відбиває відношення змісту речення до дійсності. Саме такий підхід до предикативності переважає в сучасній синтаксичній теорії.

Предикативна ознака наділена часовими й модальними характеристиками, а також виявляє співвіднесеність із категорією особи. У реченні предикативність може виражатися експліцитно (повністю чи частково) або імпліцитно, тобто форми вираження цієї визначальної реченнєвої ознаки різні. Тому виникає потреба розмежувати, з одного боку, предикативність (одиниця плану змісту) як властивість речення, обов'язкову умову його існування, а з іншого – предикацію (одиниця плану вираження) як форму вираження певного значення [9, с. 4]. За способом оформлення та наявністю в реченні однієї чи більше предикацій визначають розрізнявальну ознаку простого і складного речення, тобто монопредикативність і поліпредикативність. Однак, за спостереженнями мовознавців, семантично складне речення може збігатися або не збігатися з формально-синтаксичними складними реченнями. Річ у тому, що просте з формально-граматичного погляду речення може за наявності двох предикатів бути семантично складним [4, с. 16]. Предикація, що не має самостійного модально-часового значення, тобто оформлена як вторинна, ускладнює просте речення. До класу ускладнених простих речень належать різноманітні реченнєві побудови, яким у формально-синтаксичному плані притаманна головна ознака простого речення – монопредикативність [5, с. 29].

В.Г. Адмоні вирізняв предикативне відношення, яке є характерним і для односкладових, і для однослівних речень, а також присудкове відношення (у двоскладових реченнях), тобто відношення, де є сполучення двох відповідно оформлених слів. З іншого боку, В.Г. Адмоні говорить про проекцію предикативних співвідношень між двома величинами – мовною й немовною, зазначаючи, що «проекції предикативного відношення спрямовані за межі речення, коли компоненти відношення не виражені певними лексемами» [1, с. 14]. Отже, під предикативними відношеннями В.Г. Адмоні розуміє здатність слова чи словосполучення утворювати речення як певною мірою завершений вислів (одиницю мови).

У вітчизняному мовознавстві найбільше визнання серед наявних точок зору щодо природи предикативності отримало визначення В.В. Виноградова: «... значення і призначення загальної категорії предикативності, яка формує речення, полягає у відношенні змісту речення до дійсності» [6, с. 5]. Питання предикативності і предикативних відношень безпосередньо пов'язане з розумінням сутності речення, з визначенням структурно-семантичних кордонів між реченням і словосполученням, тому воно є одним із основних питань у сучасному мовознавстві. Установлення різноманітних способів зв'язку між словами та вивчення цих слів саме по собі не вичерпує синтаксичного дослідження, так як не розкриває природи основної синтаксичної категорії – речення. Так, наприклад, якщо взяти такі ряди закономірно пов'язаних між собою слів, як *a large room, to look at him, the doctor's arrival* або навіть *his having come* та *his saying that*, то легко переконатися в тому, що, хоча слова в усіх цих випадках поєднані одне з одним за деякими правилами й установлені цим зв'язком відносини зрозумілі, словосполучення все ж не мають реального, або актуального, змісту. У них виражається не суцільна (єдина) думка, а скоріше ніби фрагменти думки і водночас відсутнє дещо, що робить цей ряд закономірно зв'язаних слів реченням. Це означає, що, хоча проблема словосполучення або закономірного граматичного поєднання слів, з одного боку, і проблема речення, з іншого боку, є тісно пов'язаними між собою, це, однак, дві різні проблеми, причому головною з них є проблема побудови речення як такого. Добре відомо, що речення не завжди складається зі сполучень рядів слів; у деяких випадках зустрічаються й однослівні речення, які справляють враження висловлювань із досить закінченою думкою і дійсно є такими, але тим не менше проблеми зв'язку слів у них узагалі не виникає: пор. такі однослівні речення, як *Go!* (Ідіть!); *When?* (Коли?); *Why?* (Чому?); *Yes* (Так) тощо. Разом із тим проблема побудови речення в цих випадках не втрачає виняткового значення: тут навіть потрібно в'яснити те, що робить слова *when, why, yes* тощо завершеними за змістом висловлюваннями.

Щоб розкрити це питання, необхідно передусім зрозуміти відмінність між такими словосполученнями й такими реченнями, які включають ті самі лексичні одиниці: наприклад, *the doctor's arrival* (приїзд лікаря) і *The doctor arrived* (лікар приїхав). В обох випадках ідеться про одну й ту саму особу (лікаря) і про одну й ту саму дію (приїзд). Але все-таки між ними є важлива і принципова різниця: з двох сполучень лише друге (*The doctor arrived*) є свідченням певного реального факту, що має визначений актуальний зміст. Дійсно, адже лише в цьому випадку приїзд лікаря визначено як факт, що мав місце, – факт, що стосується минулого, а не майбутнього чи теперішнього. І, навпаки, перше словосполучення (*the doctor's arrival*) не має для нас ніякої актуальної цінності; воно, звичайно, зрозуміло,

і людина, яка його почує, моментально пов'яже його подумки з приїздом лікаря, але при цьому вона не буде мати уявлення про те, є цей факт реальним чи лише бажаним, необхідним чи можливим; стосується воно теперішнього моменту чи майбутнього. Указана принципова відмінність не може базуватися на відмінностях словникового складу, оскільки в лексичному плані вагомий відмінності не існує. Отже, існує граматична відмінність. Окрім того, у випадку *The doctor arrived* до загального повідомлення про приїзд лікаря додається ще й граматичний аспект: приїзд мав місце в минулому. Віднесення цієї події до дійсності якраз і створює враження завершеності змісту. Цей момент є дуже важливим, адже ми живемо в об'єктивній дійсності, і тому відношення кожного почутого висловлювання до дійсності є для нас основним. Це віднесення висловлювання до дійсності й називається *предикацією* [2, с. 12].

Як наслідок, найбільш важливим моментом в оформленні мовлення у вигляді речення, тим, що перетворює речення в речення, є предикація, або віднесення змісту висловлювання до дійсності. Саме предикація включає сказане в систему буття, надає висловлюванню завершеності думки та перетворює певний відрізок мовлення в речення. Це означає, що, для того щоб висловлювання певного змісту, як-то *his writing a letter* (у цьому випадку типовий для речення зв'язок суб'єкта, процесу та об'єкта), набуло завершеності й актуальності, тобто перетворилось у речення, його необхідно співвіднести з дійсністю. Тільки за цієї умови висловлювання *his writing a letter* отримає реальний зміст і перетвориться, наприклад, у речення *He wrote a letter*, що означає "*his writing a letter took place in the past*". За своїм лексичним умістом *His writing a letter* і *He wrote a letter* еквівалентні, але в другому вводиться новий граматичний момент – указівка на відношення до дійсності, або предикація.

Предикація може виражатись не лише в повнозначному слові, як у *He wrote a letter*, де предикація виражена дієсловом *write*, а й у слові, що не має чіткого лексичного значення: пор. *My brother is a doctor* (Мій брат – лікар) із предикацією в дієслові-зв'язці *be (is)*. Більше того, під час вираження предикації дієсловом із сильно ослабленим лексичним значенням (*is*) ми отримуємо максимальне наближення до найбільш чіткого вираження предикації. Справді, лексичне значення дієслова *be* як окрема думка тут не виділяється і тим самим основна роль дієслова зводиться до того, що воно, майже нічого не додаючи до лексичного значення *my brother* і *doctor*, представляє відношення між моїм братом і професією лікаря як реальне й таке, що стосується теперішнього моменту; цим і обмежується основне значення *is* [2, с. 41]. Відомо, що предикативні відношення виникають на основі підметово-присудкових зв'язків у реченні. Підмет і присудок формують предикативне ядро і слугують для вираження суті повідомлення. Вони утворюють речення і співвідносять висловлювання, що міститься в ньому, з поняттями та явищами об'єктивної дійсності. У такому випадку предикація, що виникає між ними, називається первинною. Однак у мові, крім головного предикативного ядра речення, існують інші засоби утворення предикативних відношень. Ці так звані «неядерні» предикативні відношення відомі в лінгвістичній літературі як предикативні відношення системи вторинної предикації. У багатьох працях можна зустріти такі терміни, як «потенційна предикація», «нефінітна предикація», «напівпредикативні конструкції», «подвійний присудок», «непрямий присудок», «предикативна аппозиція», «предикативне означення» [10, с. 301–302; 7, с. 85–91].

Так, проблема напівпредикативності визначається в синтаксичній теорії з різних поглядів: 1) у зв'язку з ученням про відокремлені другорядні члени речення (О.О. Потебня, І.Р. Вихованець, Л.О. Кадомцева, В.А. Іцкович, В.Г. Гак, Н.С. Валгіна та ін.); 2) у зв'язку з аналізом формально-синтаксичних ознак напівпредикативних відношень і з'ясуванням їх синтаксичної природи (О.О. Каминіна, О.Б. Сиротиніна, Г.О. Золотова, Е.С. Сасинович, Л.М. Коць, І.І. Слинько, М.Я. Плющ та ін.) [7, с. 85]. Як організаційна форма предикації, присудок, крім свого лексико-змістового значення, відіграє в реченні важливу роль, будучи його структурним центром поряд із підметом, а іноді й без нього. Але хоча присудок являє собою в реченні основну форму, головну структурну вісь предикації, якась додаткова, пояснювальна, зумовлювальна ознака може бути присвоєна підмету й не бути оформленою присудком у реченні. Ця ознака, що предикуюється (стверджується, встановлюється, заявляється), але не є в реченні присудком, називається *вторинним предикатом*. Оскільки вторинний предикат не є присудком, він може бути використаний для характеристики інших, окрім підмета, іменних членів речення, переважно додатка. Він також може бути лише частиною складного члена речення, тобто такої особливої двоскладної синтаксичної одиниці, відношення між основними елементами якої розкривається як зразок зв'язку, що існує між підметом і присудком у реченні [11, с. 7].

Розглянемо приклад вторинної предикації в реченні *They heard him speak*. Первинна предикація в реченні існує між підметом *they* та присудком *heard*, вторинна предикація – між *him* і *speak*: дієслово *speak* (вторинний предикат) виражає дію, виконану дійовою особою *him*. Питання про синтаксичну функцію *him-speak* є контрверсійним: можна вважати це словосполучення синтаксичним цілим або ж *him* – це один член речення, а *speak* – інший.

Якщо погодитися з першим твердженням, то з упевненістю можна назвати це словосполучення складним додатком, оскільки воно знаходиться в об'єктних відношеннях із присудком *heard* і складається з двох елементів, між якими виникають відношення, що за своїм змістом нагадують відношення підмета і присудка (але спостерігаються вони не щодо підмета, а що до додатка) [12].

Іншої точки зору дотримується професор О.І. Смирницький. На його думку, «сполучення *him-speak* не можна вважати нероздільною одиницею. Це очевидне синтаксичне сполучення, в якому кожен елемент є лексично повноцінним» [8, с. 253]. Як наслідок, можна зробити висновок, що перший елемент словосполучення – це додаток, а другий – об'єктно-предикативний член особливого виду, який за своїм змістом належить не до підмета, а до додатка і є самостійним членом речення. У деяких випадках елементи одного словосполучення не можна розділити без зміни змісту всього речення. Наприклад, речення з дієсловом *to hate* – *I hate you to go* – можна перефразувати так: *I hate the idea of your going* або *The idea of your going is unpleasant to me*. Якщо спробувати відділити елементи один від одного (*I hate* та *you...*), зміст речення зміниться. Датський учений Отто Есперсен пропонує загальне поняття “nexus” для кожного предикативного комплексу. Він розрізняє “junction” (subordination), що не є предикативною групою слів, наприклад, *reading man*, і “nexus” (predication), наприклад, *the man reads* [3, с. 253]. Якщо дотримуватись цього твердження, то в реченні *They heard him speak* виділяються “nexus” *They heard* і “nexus” *him speak*. Варто зазначити, що запропонований термін

доцільно вживати лише в його синтаксичному значенні, оскільки під цим терміном об'єднуються дуже різноманітні поняття, деякі з яких навіть проникають у сферу лексикології. Так, наприклад, іменник *arrival* варто було назвати *nexus substantive* з тієї причини, що сполучення *the doctor's arrival* є аналогом до речення *The doctor arrived*.

**Висновки.** У процесі повсякденного спілкування людина намагається передати певну інформацію у формі висловлювань і повідомлень, стверджуючи певну думку й обґрунтовуючи її. Предикація як поняття співвіднесеності висловлювання з дійсністю існує в кожному акті мовлення, в кожному мовному обміні думками. Саме предикація формує речення як синтаксичні одиниці мовлення та надає висловлюванням завершеності змісту.

#### Література:

1. Адмони В.Г. Грамматический строй как система построения и общая теория грамматики / В.Г. Адмони. – Л., 1988. – 235 с.
2. Ерхов В.Н. Предикация и предикативность в тексте / В.Н. Ерхов. – М.: Высшая школа, 1996. – 244 с.
3. Есперсен О. Философия грамматики / О. Есперсен ; пер. с англ. В.В. Пассека и С.П. Сафроновой ; под ред. Б.А. Ильиша. – 2-е изд. – М.: Эдиториал УРСС, 2002. – 408 с.
4. Лутак Т.І. Вторинна предикація як спосіб конденсації інформативного обсягу речення / Т.І. Лутак // Мовознавство. – 1986. – № 4. – С. 15–22.
5. Монин И.Б. Спорное в теории предикативности / И.Б. Монин // Предикативность и полипредикативность : межв. сб. науч. тр. – Челябинск : ЧГПИ, 1987. – С. 28–35.
6. Сазонова Н.М. Предикативные структуры в современном английском языке / Н.М. Сазонова. – К.: Радянська школа, 1969. – 143 с.
7. Саурбаев Р.Ж. Полупредикативные конструкции в современном английском и татарском языках / Р.Ж. Саурбаев // Гуманитарные исследования. – 2010. – № 3 (35). – С. 85–91.
8. Смирницький А.И. Синтаксис английского языка / А.И. Смирницький. – М.: Изд. лит. на иностр. яз., 1997. – 286 с.
9. Старикова Е.Н. Имплицитная предикативность в современном английском языке / Е.Н. Старикова. – К.: Вища школа, 1974. – 141 с.
10. Федоренко О.І. Теоретична граматики англійської мови : [навчальний посібник] / О.І. Федоренко, С.М. Сухорольська. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – 370 с.
11. Фомина А.Ю. Конструкция с вторичной предикацией как средство репрезентации макрособытия: на материале современного английского языка : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / А.Ю. Фомина. – Тамбов, 2007. – 18 с.
12. Secondary predication word-groups in English and Ukrainian [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lingua-source.com/2011/05/28/secondary-predication-word-groups-in-english-and-ukrainian/>

**Бабий Е. Р., Качан Б. М., Пендещук А. Я. Категория предикативности в современном англоязычном дискурсе**

**Аннотация.** Статья посвящена рассмотрению категории предикативности в английском языке, ведь в процессе повседневного общения человек пытается передать определенную информацию в форме высказываний и сообщений, утверждая определенное мнение и обосновывая его. Основной образований любого предложения как основной формы интеракции является предикация, которая соотносит высказывания с действительностью и существует в каждом акте речи, в каждом языковом обмене мнениями.

**Ключевые слова:** речь, грамматика, предикативность, синтаксис, единица языка, предложение.

**Babiy O., Kachan B., Pendeshchuk A. Category of predication in the modern English discourse**

**Summary.** This article is devoted to the category of predicative in English because in the daily communication person is trying to convey some information in the form of statements and reports claiming certain opinion and justifying it. The

basis for the formation of any sentence as the main form of interaction is the predication which links the expression with reality and which is present in every act of speech and in each language exchange.

**Key words:** language, grammar, predication, syntax, unit of language, sentence.